

Co všechno lze dělat slovy...

Morbus animi, Brnkadla-Mimoni, SVČ Lužánky, Brno

Řeč nemusí mít nutně význam, ale funkci má vždycky, i kdyby to mělo být jen přehlušení ticha. Slovy Niklase Luhmanna, komunikace komunikuje – vystačí si s tím, že odkazuje sama na sebe. A právě tuto komunikaci nám představení vycházející z absurdní dramatiky zprostředkovalo přehledně, takřka encyklopedicky, přitom se sympatickou dynamikou. Věty, které lidé pronášejí v každodenních situacích, aniž by jimi ve skutečnosti chtěli říct cokoli jiného než samotné mluvení, se zde rozvádějí do důsledků, které připomenou i některé dialogy Voskovce a Wericha, jindy nám dají pocítit, jak se i běžná komunikace, která představuje formální zdvořilost či nezdrovost nebo má zaplašit nepříjemné ticho, může sama stát nepříjemnou, zvláště když z ní aktéři nemají šanci snadno a včas utéct.

Najdeme zde nejen dialogy, ale i parakomunikaci s pěveckým idolem, komunikaci s přístrojem (zde rádiem), jež nicméně také propojuje lidi navzájem, monology terapeutické a zvláště magické – a magie v představení funguje dokonale, slova dokáží vyčarovat zásuvku, kávu nebo přízeň oblíbeného zpěváka. Veškerá komunikace tu má důsledky, někdy pozitivní, jindy nevlidné, v každém případě je jí hodně a stále více, metafora džungle (či vzhledem k předloze prales) tomu odpovídá, koncentruje všechny zvuky do jednoho prostoru, řekl bych, že vhodněji než psychiatrická ordinace, která sice hlasy uzavírá do hlavy, nicméně s nádechem něčeho zbytečně nežádoucího, patologického.

Hru uzavírá klasický příklad tzv. mluvních aktů – svatba, událost skrz naskrz jazyková, kdy jen slovo utváří zásadní propojení dvou lidí, což zřetelně ukazuje, že tématem inscenace jsou obecně významy slov. A úvahy nad významy barev nebo květin nám opět připomínají, jak snadno se mohou významy objevovat, ale také mizet, až k úplné bezobsažnosti každodenní komunikace. (MI)

Kočka s mnoha ocasy a ohnutými zády

Do kořán, Tanec jako klíč, Ostrava: Milenci

Nebanální pohled na tělo, na tanec, nebanální prožívání těla a ženské duše. Oceňuji nespěchání: na důležité věci v životě máme přece dost času; oceňuji neloudání se: na důležité věci v životě přece máme přesně tolik času, kolik potřebujeme, tak bychom ho neměli probendit.

Skutečný jazyk těla bez starosti o srozumitelnost pro intelekt.

Ženy za plátnem, vedle plátna i před plátnem. Jeden muž několikrát také. Musel být muž i před plátnem? Nestačilo by, kdyby byl jen za plátnem, případně vedle něj? Mně osobně připadala jeho přítomnost nepřiměřeně popisná. Na rozdíl od mikrofonem předávaného textu, který explicitní nebyl. Stín muže na plátně by mi určitě dostačoval, jeho potenciál by byl silnější než jeho plná fyzická existence.

Podobný vjem jako s mužem jsem měl, když tanečnice prováděla „běžný“ tanec. Během valné většiny představení byl tanec neobvyklý – plížení, chůze, leh a kopání, ruce v prostoru, ... Toto bylo mnohem silnější než „běžný“ tanec. V jedné scéně byl dokonce „běžný“ tanec na popředí, zatímco na pozadí dvě tanečnice ležely na zádech a kopaly nohama; v tomto případě pro mě bylo pozadí mnohem lákavější, zajímavější, upřímnější a tázavější než předek scény s tancem.

No ale: kvalitně se na mě přenesl zážitek těla, tělesna s duševnem, spojení těla a duše, těla a hlasu.

Myslím, že inscenaci neprospěl divadelní prostor a velký počet diváků. V článku před festivalem (viz Šrámkův blog: článek *Milenci (a tanec jako klíč)*) koordinátorka souboru píše: „ideální prostor: příjemně vyhřátý tunel nebo podchod, ve kterém bychom mohli docílit ideální velikosti projekce cca 3x5m a měli dost prostoru před i za plátnem“. Navrhoval bych tento ideál nepatrně pozměnit: studený a vlhký tunel. (PO)

Půvabné dvouhrbé zvíře

Karavana (host přehlídky); Hana Voříšková, Choceň

Půvabná výtvarná instalace s půvabnou přednáškou. Vtipnou přenáškou. Přednáškou, která na pozadí vtipů dadaistického typu v některých okamžicích komunikovala celkem podstatné komentáře o umění. „Řekněme to krátce, abychom tady nebyli do půlnoci: nesmysl.“

Tentokrát půvab a vtip dominoval nad tematickým obloukem. A proč ne? Rozměry přednášky tomu odpovídaly. Chápu-li to dobře, přednáška vznikla jako doplněk k výstavě, jako příjemné, a přitom nikoli banální uvedení výstavy. A tento účel velmi krásně splnila.

Misere mei: čeká mě už jen stárnutí

My se deme mejt / Poslední nakonec, Sobotka

Je mi dvacet tři let a v životě mě už čeká jen stárnutí. Bud' s mužem, nebo se ženou, nebo o samotě. Smiluj se nade mnou, Bože. – Takto by mohlo znít povrchní shrnutí výpovědi tohoto divadla. Naštěstí nechceme dělat povrchní shrnutí a nehledáme jednoznačné výpovědi. Takže:

Někteří tvůrci nemusí mít zrovna náročně stylizovanou scénu a kostýmy, aby mohli udělat dokonale stylizované představení, formálně přesné včetně pohybů a rytmi. A někteří tvůrci umějí udělat něco jako činohru, přitom být přesně stylizovaní a při tom všem být ještě jemní, citliví, dokonce snad i něžní – v tomto případě jemné, citlivé, snad i něžné; v tomto případě dokonce velmi něžné.

Nadosmrť sama? – Vážně, Anno? ... Představení řešilo mimo jiné i tuto otázku. Řešilo ji nebanálně, upřímně a zároveň umělecky i lidsky kvalifikovaně, tázavě, do palčivých spodních slupek. Vybavili se mi včerejší Quijoti: v obou případech šla upřímnost velmi do hloubky; ve srovnání s Quijoty byla přidána ještě velmi dokonalá estetická stylizace, herecká ostrost, a nic nebylo ubráno. Raději si vrazit zelenou pastelku do oka nebo se utopit v řece či rybníku s kamením v kapsách, než tupě v nějakém páru stárnout... I toto je ovšem podáno jako otázka: rozhodně jsme na ni nedostali žádnou povrchní odpověď. A dostali jsme obrovskou naději, kterou, věřím, mají i tvůrkyně: třeba mě nečeká tak úplně tupé stárnutí, když to všechno celkem dobře zvládnou, když tím vším projdu nějak dobře.

Totálně všechno mi padá pod podšívku kabelky, včetně telefonu a klíčů: fantasticky zdařilá aluze na temné nevědomí, které řídí naše životy mnohem dominantněji než prosvětlené vědomí; fantasticky zdařilé upozornění na to, že ani u tohoto představení se nám nedostane rozumově analyzovatelného vyústění.

Ráda se procházím po Praze, a když vidím příležitost k nárazu, nikdy ji nepromeškám: další zásadní téma. Dámy, které pro nás dnes dělaly divadlo, očividně nechtějí procházet životem jen tak, neúprosně si uvědomují, že náraz bolí, ale zároveň je neopakovatelnou příležitostí.

Někteří tvůrci – některé tvůrkyně – pracují s otevřeným až militantním feminismem. Většina z nich je při tom agresivní nebo nedostatečně důsledná a výsledek občas bývá trapný. Dámy, které pro nás dnes hrály, byly ve svých militantních postojích obdivuhodně důsledné, a tím (jen zdánlivě paradoxně) i neagresivní, respektující všechny ostatní postoje.

Detail 1: šťastný způsob použití mikrofonů pro akcentování některých replik. Detail 2: facky byly jen divadelní? Není to škoda? Detail 3: byla závěrečná vodní lázeň studená? Doufám, že ano. V Pískomylovi moc nechceme psát líbí/nelíbí. Ale tentokrát je to silnější než já: jsem nadšen. (PO)

Ze sobotních odpoledních debat:

Morbus animi. Plénium ocenilo živou dynamiku postav, silný závěr a vtahující atmosféru, která diváka staví téměř do role spoluúčastníka, zároveň ale vyjadřovalo nejistotu ohledně možnosti zapojení a vyústění děje. Zaznělo nadšení pro detaily a „vychytávky“, ale i kritika nevyrovnanosti hereckých výkonů a nevyužitého potenciálu některých postav, zejména manželky. Lektori upozornili na rychlý přechod do teatrální roviny bez delšího setrvání v imerzivním prostoru, doporučili práci s real-time kompozicí, větší důraz na fonetiku, gradaci scén a autenticitu – například skrze experiment ve skutečné čekárně. Oceňovali hravost, scénografii, motivy masek a přírodní řád přinášeny „cestovatelem“. Padla výzva k odvaze a dotahování mini-dramat. Soubor zmínil proměnlivost jednotlivých repríz a postupné úpravy, například závěru se svatbou.

Milenci. Plénium ocenilo vrstvení představení a jeho schopnost vyvolat příjemný trans, kdy se jednotlivé složky – barvy, pohyb, slovo – postupně otevíraly divákovu vnímání. Některí diváci kladli důraz na význam slov, jiní na vizuální obrazovost, avšak kombinace obojího byla nula pocitu přetížení a selhání ve snaze vše pochopit. Chválena byla prožitost pohybu a práce se stínohrou, která se většinou vyhýbala pouhému formálnosti. Kritizována byla občasná přeestetizovanost, ztráta dynamiky a slovní složce a umělost v dramatizaci. Inscenace podle pléna osloví spíše zkušenějšího diváka. Lektori ocenili otevřenost souboru a uměření, upřímný přístup s poetickými přesahy, ale také upozorňovali na nevyužitý potenciál dialogičnosti – např. mezi přední a zadní scénou, mužem a ženou, hudbou a pohybem. Kritizovali ztrátu jevištní přítomnosti ve prospěch ilustrativního tance idejí, zmatek v žánrovém ladění (např. titulky) i jakési nadužívání vizuálních efektů (stínohra, igelit). Zazněla výzva k důslednější práci s kontrastem plánů, větší přítomnosti a odvaze „obětovat“ některé formální prvky (např. roztrhat igelit).

My se deme mejt! Plénium ocenilo autenticitu a přesnost herectví, stejně jako civilní a lidský přístup k těžkému tématu. Pozitivně vnímalo, že inscenace nebyla tlačena „na sílu“ a dokázala naladit, nikoliv rozladit. Kritika zazněla k přílišné tematické roztržitosti a slabšímu celkovému vyznění, někteří diváci postrádali hlubší prožitek. Looper zaujal, ale jeho potenciál zůstal nevyužitý. Konec rozdělil publikum – část jej vnímala jako zjednodušující, jiní jej chápali jako terapeutický nebo symbolický. Některé diváky se cítili konfrontováni až provokováni, jiní oceňovali odvahu otevřeně mluvit o tabuizovaných tématech. Lektory inscenace silně zasáhla svou odvahou, syrovostí a aktuálností. Ocenili silné herecké výkony, práci s tématem a promyšlenost, ale upozorňovali na možnost větší scénické práce a hlubší využití technických prostředků (např. looperu). Výtky směřovaly k některým zbytečným rovinám (statistiky, kostýmy), přílišné doslovnosti a zjednodušení na konci. Přesto inscenaci vnímali jako silné, výpovědní a přesvědčivé divadlo, které se nebojí jít až na hranici. (WE)

Citát sobotního poledne

Když vidím příležitost k nárazu, nikdy ji nepromeškám. (My se deme mejt)